

KS. ADAM PRAŻAK

CENTESIMUS ANNUS – O NOWY ŁAD SPOŁECZNY

Troska Kościoła o sprawy doczesne zawsze uwzględniała społeczne priorytety miłości. Konstytucyjne prawo Królestwa Bożego – przykazanie miłości – jest naszym pierwszym i najważniejszym prawem w rzeczywistości ziemskiego pielgrzymowania. Jak to prawo przekazać innym, jak przedstawić współczesnemu światu, który nie tylko przestaje znać i rozumieć Boga, często nie odczuwa w ogóle potrzeby Boga, ale również w przewrotny sposób usiłuje manewrować i manipulować całymi narodami, wrzęgając w „struktury zła” zdobycze cywilizacji, z nowoczesnymi środkami społecznej komunikacji włącznie. W bolesny sposób doświadczamy tego obecnie również w Polsce.

Tytuł „*Centesimus annus*” – o nowy ład społeczny – sugeruje potrzebę walki, a w każdym razie potrzebę starań, troski o istotne wartości społeczne. Pod takim tytułem odbyło się sympozjum zorganizowane przez Sekcję Katolickiej Nauki Społecznej przy Komisji Episkopatu Polski ds. Nauki. Gospodarzem był przewodniczący Sekcji, ks. prof. dr hab. Jan Krucina, profesor Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu. Sympozjum odbyło się w dniach 16 – 17.06.1993 r. w Metropolitalnym Wyższym Seminarium Duchownym we Wrocławiu.

Z niezwykle żywym odbiorem uczestników spotkał się wykład ks. prof. dra hab. Władysława Piwowarskiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego nt. *Katolicka nauka społeczna a nowa ewangelizacja*. Zawdzięcza to z pewnością aktualnej tematyce, aplikacji zasad katolickiej nauki społecznej do konkretnych realiów życia społecznego. W swoim referacie Ksiądz Profesor podkreślił mocno, że katolicka nauka społeczna wymaga uwzględnienia warunków. Uwarunkowania dzisiejszej doby to przede wszystkim demokracja jako forma sprawowania rządów, zwłaszcza w państwie. Nie jest to z pewnością forma idealna, wymaga dojrzałości obywateli, odpowiedzialności grup społecznych, ale przede wszystkim wymaga zorganizowanego społeczeństwa. Ojciec święty Jan Paweł II przyjmuje postawę otwartej akceptacji wobec demokracji: „Kościół docenia demokrację jako system, który zapewnia udział obywateli w decyzjach politycznych, rządzonym gwarantuje możliwość wyboru oraz kontrolowania własnych rządów, a także – kiedy należy to uczynić – zastępowania ich w sposób pokojowy innymi” (CA 46). Niezwykle ważne jest jednak ostrzeżenie: „Demokracja bez wartości łatwo się przemienia w jawny lub zakamuflowany totalitaryzm” (CA 46). Nowa ewangelizacja mogłaby wnieść istotne dla człowieka wartości w struktury życia społecznego. Nową ewangelizację rozumie Jan Paweł II jako nowy zapał, nowe sposoby, nowe spojrzenie. Nowa ewangelizacja to przede wszystkim odrodzenie religijne i moralne, a nie nowa chrystianizacja, jak to niektórzy przedstawiają, zresztą w negatywnym świetle. Prelegent podkreślił mocno akcentowany przez Papieża społeczny wymiar wiary (w tym kontekście m.in. wychowanie do działania i przez działanie). Zaznaczył również, jak wielkie znaczenie w katolickiej nauce społecznej ma koncepcja człowiek (Nell-Breuning: „jaką się ma koncepcję człowie-

ka, taką się ma koncepcję społeczeństwa”). Następnie zwrócił uwagę na konieczność ustalenia wartości podstawowych (jeżeli nie mamy świadomości wartości podstawowych, nie można dążyć do dobra wspólnego). Na końcu swego referatu Ksiądz Profesor przedstawił problem zbliżających się wyborów parlamentarnych i konieczność określenia się Kościoła polskiego w tak konkretnej sytuacji. Przypomniał podstawowe zasady zawarte w społecznym nauczaniu Kościoła, m.in. tę, że Kościołowi nie wolno identyfikować się z żadną partią polityczną, nawet najbardziej chrześcijańską. Natomiast obowiązkiem hierarchii Kościoła, „szczególnie w mętnej sytuacji, jaka jest obecnie w Polsce”, jest przypomnieć o obowiązku udziału w wyborach i konieczności oceniania programów partii politycznych w świetle ich zgodności z zasadami moralnymi.

Liczne głosy w dyskusji sugerowały, by opracować pewien rodzaj memorandum i przesłać go obradującej Konferencji Episkopatu Polski. Ostatecznie uznano, że rolę tę doskonale spełni tekst artykułu Księdza Profesora *Kościół a wybory*.

Niezwykle ważkim zagadnieniom poświęcił swój referat ks. prof. dr hab. Jan Krucina: *Demokracja – kontrakt czy uczestnictwo?* Podstawowy dylemat – czy społeczność ma państwo, czy też społeczność stanowi państwo. Współcześnie zdaje się przeważać koncepcja radykalnie relatywistyczna. Liczy się werdykt większości, nie ma dobra, nie ma prawdy. Tymczasem prawda nie jest i nie może być przedmiotem polityki. Przykład Piłata pytającego o prawdę po to, by ją odrzucić, ukazuje tragiczne w skutkach możliwości człowieka sprzeniewierzenia się dobru, także dobru wspólnemu. Piłat nie liczy się z tym, co jest pierwsze i ważniejsze, władzę pojmując jako dysponowanie pewnymi wartościami, także prawdą. Takie rządy są ucieczką przed zobowiązaniem moralnym. Władza przecież nie tworzy rzeczywistości społecznej, ona jej służy. Nie inaczej być powinno w demokracji. Liberalno-relatywistyczny typ demokracji, jaki propagują środki masowego przekazu, jest oszustwem mającym usprawiedliwić, legitymować politykę rządzących grup, sił dla których nie istnieją żadne obiektywne wartości, tylko jakaś mityczna umowa społeczna. Nauczanie społeczne Kościoła wciąż ukazuje i przypomina, że człowiek stworzony przez Boga powołany jest do życia w społeczności. To powołanie jest zadaniem społecznej troski o dobro wspólne. Prawda i dobro wyprzedza demokrację. Władza służy wolności, kiedy służy zespołowi wartości i praw, które są tym, co najcenniejsze w dobru wspólnym. Uczestnictwo w demokracji to rozumne uczestnictwo w dobru i w prawdzie.

Antropologiczny aspekt Encykliki papieskiej przedstawił w swoim referacie ks. dr Józef Kupny (KUL). Człowieka nie można zrozumieć bez Chrystusa. Podobieństwo do Boga jest źródłem godności człowieka. Trójwymiarowość powołania: ziemia – wspólnota – zbawienie.

Katalog praw osoby ludzkiej przedstawił ks. prof. dr hab. Franciszek J. Mazurek (KUL). Przedstawił m.in. 7 podstawowych praw człowieka w przemówieniu wigilijnym Piusa XII z 1942 r. Podstawą praw człowieka jest godność osoby ludzkiej.

Z wielkim zainteresowaniem spotkał się też referat pani prof. dr hab. A. Dylus (Warszawa) na temat zasady pomocniczości – szanse i trudności w kształtowaniu struktur gospodarczych, a także dwugłos: *Spółeczna gospodarka rynkowa – Moralna*

szuszość zysku (o. prof. dr L. Nowicki OFM, Wronki i red. dr Z. Drozdek, Warszawa). *Perspektywę gospodarki rynkowej* zarysowaną w encyklice przedstawił o. prof. dr Władysław Skrzydlewski OP (Kraków), natomiast kwestię ekologiczną ks. prof. dr hab. Janusz Mariański (KUL). Referatom towarzyszyła ożywiona dyskusja, przenoszona zresztą chętnie poza salę obrad, co świadczy o trafnym doborze tematu i problematyki.